

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Kari Matikainen

KUUSIKON TILAN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2013

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2013
Maaseutuelinkeinojen
koulutusohjelma
Sirkkalantie 12 A 2
80100 Joensuu
Puh. (013) 260 6900

Tekijä

Kari Matikainen

Nimeke

Kuusikon tilan kehittämissuunnitelma

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on elinkeinosuunnitelman mukainen kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelma sopii tuotannon muutosta tai sukupolvenvaihdosta suunnittelevalle tilalle. Toteutettu työ oli tapaustutkimus, jossa tutkittiin Kuusikon lypsykarjatilaa. Tutkimuksen kohteena olleen tilan tutkiminen oli ajankohtaista meneillään olevan sukupolvenvaihdoksen johdosta. Tutkimus oli kiinnostava ja ajankohtainen myös siitä syystä, että jatkaja on kiinnostunut laajentamaan tilan maidontuotantoa.

Tutkimus perustuu budjettimenetelmän mukaiseen kokonaislaskelmaan. Kokonaislaskelman laatiminen suoritettiin ProAgrian Likwi-ohjelmistolla. Työssä analysoitiin joidenkin konehankintojen sekä navettainvestoinnin vaikutusta maksuvalmiuteen.

Tässä opinnäytetyössä tilaa kehitettiin kaksinkertaistamalla karjamäärä. Tilalle suunniteltiin hankittavan myös traktori ja kaivinkone. Tilalle ei tässä suunnitelmassa hankittu lisää peltoa, sillä varmuudella ei voida sanoa, kenen haltuun viljelynsä lopettavien tilojen pellot lopulta päätyvät. Laskelmat laadittiin varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Tulojen kertymistä ja menojen kehitystä arvioitiin mahdollisimman todenmukaisesti koko suunnittelukauden ajalta. Tulevaisuuden uhkana voitiin pitää tuote- ja panoshintojen sekä tukitason muutoksia.

Laskelmat osoittivat tilan maksuvalmiuden olevan hyvä. Toiminnalle asetettu kannattavuuskertoimen vaatimus (0,72), saavutetaan vuonna 2019, neljä vuotta navettainvestoinnin jälkeen. Omavaraisuusaste pysyy korkeana koko suunnittelukauden ajan, keskimäärin noin 75 prosenttina varoista.

Kieli Suomi

Sivuja 31 + 5 liitettä

Asiasanat

kehittämissuunnitelma, suunnittelu, maksuvalmius

THESIS
April 2013
Degree Programme in Rural
industries
Sirkkalantie 12 A 2
FIN 80100 Joensuu
Tel. 358-013-260 6900

Author

Kari Matikainen

Title

Development Plan for Kuusikon tila

Abstract

This thesis is a development plan according to a business plan. The thesis is a case study which examined Kuusikko dairy farm. The farm development plan is suitable for farms which are planning to change production or generational change. The investigation of the farm was a topical issue due to generational change on the farm, and furthermore, the successor was interested to expand milk production.

The study is based on the total calculation according to a budget method. Overall calculations were performed by Likwi–software provided by ProAgraria. In this thesis machine acquisitions were analyzed, and the impacts on liquidity in barn investments.

In this thesis farm was developed by doubling the number of cattle. Also tractor and loader were planned to be acquired on the farm. In this scenario no more arable land was purchased because it cannot be known who is able to purchase the arable land of those who stop the cultivation.

The calculation showed that the status of liquidity is good. Action laid down by profit requirement (0.72), will be obtained in 2019, four years after the barn investment. The equity ratio will remain high throughout the planning period, an average of about 75 percent.

Language Finnish

Pages 31 + 5 Appendices

Key words

development plan, plan, liquidity

Nimiö	
Tiivistelmä	
Abstract	
Sisällys	
1 Johdanto	6
2 Kehittämissuunnitelma	7
2.1 Yrittäjän jaksaminen	7
2.2 Budjettimenetelmä	8
2.3 Tunnusluvut	8
2.4 Varovaisuusperiaate	9
3 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä menetelmät	10
3.1 Tarkoitus ja tavoitteet	10
3.2 Menetelmät	10
4 Kuusikon tila	11
4.1 Tilan sijainti ja historia	11
4.2 Nykytilanteen kuvaus	12
4.3 Nykyinen tuotanto	13
4.4 Koneet ja rakennukset	14
4.5 SWOT -analyysi	15
4.5.1 Vahvuudet	16
4.5.2 Heikkoudet	16
4.5.3 Mahdollisuudet	16
4.5.4 Uhat	17
4.5.5 Nelikenttäanalyysin johtopäätökset	18
5 Yrittäjän työkyky	19
5.1 Työkyky nykyisin	19
5.2 Työkyky tulevaisuudessa	20
6 Tilan kehittämissuunnitelma	22
6.1 Toiminnan kehittämisen tavoitteet	22
6.2 Maatalouden tunnuslukujen tavoitearvot	22
6.3 Nykyinen tuotanto	22
6.4 Kuvaus toiminnan kehittämisestä	23
6.5 Toiminnan kehittämiseen liittyvien riskien arviointi	24
6.6 Riskeihin varautuminen	24
7 Talouslaskelmien laadintaperusteet	26
7.1 Maksuvalmiuslaskelma	26
7.2 Elinkeinosuunnitelman tunnuslukuja	27
7.3 Palkkavaatimus ja oman pääoman korkovaatimus	28
8 Pohdinta	29
Lähteet	31

Liitteet

Liite 1.	Navettainvestoinnin kustannusarvio
Liite 2.	Maksuvalmiuslaskelma
Liite 3.	Maatalouden tuloslaskelma
Liite 4.	Maatalouden taselaskelma
Liite 5.	Elinkeinosuunnitelman tunnuslukuja

Kuvat ja taulukot

Kuva 1. Tilan sijainti kartalla.

Kuva 2. Tilan hetimultaava lietevaunu

Taulukko 1. kohdetilan nelikenttäanalyysi

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on elinkeinosuunnitelman mukainen kehittämissuunnitelma Kuusikon lypsykarjatilalle, joka sijaitsee Parikkalassa. Kuusikon tilaa on kehitetty määrätietoisesti jo kymmenien vuosien ajan. Viimeisen 15 vuoden aikana kehitys on ollut kiivasta. Tilaa halutaan kehittää jatkossa.

Tärkeimmässä roolissa tässä työssä ovat maksuvalmiuden ja yrittäjän työkyvyn arviointi. Kehittämissuunnitelmaan valittavan kokonaisuuden valintaan vaikuttavat työn mielekkyys ja laajuus. Myös muita kuin taloudellisia tekijöitä tullaan ottamaan huomioon.

Kehittämissuunnitelma perustuu budjettimenetelmän mukaiseen kokonaislaskelmaan, jota varten on saatu tietoja tilan verotuksesta vuodelta 2012 sekä metsäsuunnitelmasta. Laskelmat laaditaan kymmeneksi vuodeksi ja niissä huomioidaan tilan kannalta taloudellisesti merkittävät suhdannevaihtelut. Investointien vaikutusta tilan maksuvalmiuteen tutkitaan ottamalla suunnitelmaan mukaan konehankintoja ja navettainvestointi.

Kuusikon tilalla on aiemmin tehty kehittämissuunnitelmia; vuonna 1997 navetan laajennuksen yhteydessä ja vuonna 2008, jolloin tila muutettiin maatalousyhtymäksi. Jälkimmäisen kehittämissuunnitelman laatimisen yhteydessä tämän opinnäytetyön tekijästä tuli tilan osakas. Kehittämissuunnitelmaa voidaan hyödyntää muun muassa kevään 2013 aikana, jolloin sukupolvenvaihdos toteutetaan lopullisesti ja tilan hallinta siirtyy kokonaisuudessaan jatkajalle. Kehittämissuunnitelman tarkoituksena on pitää toiminta edelleen kannattavana ja mielekkäänä sekä kehittää toimintaa monesta näkökulmasta katsottuna parempaan suuntaan. Se antaa myös jatkajalle näkökulmia tulevaisuutta koskevaan päätöksentekoon.

2 Kehittämissuunnitelma

Maatilan kehittämissuunnitelma sopii tuotannonmuutosta, sukupolvenvaihdosta tai muuta merkittävää investointia suunnittelevalle tilalle. Kehittämissuunnitelman laatiminen aloitetaan kartoittamalla yrityksen nykytilanne, ja seuraavaksi suunnitellaan yhdessä yrittäjien kanssa mahdollisia uusia tuotantovaihtoehtoja. Päätöksenteon tueksi laaditaan tarvittavat laskelmat eri tuotantovaihtoehtoista sekä vaadittavista investoinneista. Laskelmia analysoidaan yhdessä yrittäjien kanssa. (Pro Agria 2013a.)

2.1 Yrittäjän jaksaminen

Maatalousyrittäjän työkyky ja ammattitaito ovat maatilan tärkeimmät resurssit. Tilakokoa kasvatettaessa kokonaistyön määrä usein kasvaa koneellistamisesta ja automatisoinnista huolimatta. Liian suuri työn määrä on suurin yksittäinen haittatekijä yrittäjän jaksamisen kannalta. Tilaa pitää osata johtaa, töitä on organisoitava ja ajankäyttö hallittava. (Työtehoseura 2013.)

Eryityisesti suuria investointeja suunnittelevien ja toteuttaneiden tilojen kohdalla korostuu työmäärän vaikutus terveyteen. Tilallaan päätoimisesti työskentelevä viljelijä ei välttämättä näe tilansa työoloja riittävän selkeästi. Poikkeavat tilanteet ja toimintaympäristön muutokset on otettava riittävän hyvin huomioon työpanoksen mitoituksessa. Omaa työpanosta ei saa yliarvioida. Työpanosta suunniteltaessa pitää muistaa jättää tilaa myös muullekin kuin työasioille. (Työterveyslaitos 2012.)

Tilan töitä ja työtiloja suunniteltaessa on tärkeää selvittää ja pohtia investointivaihtoehtojen mielekkyyttä. Riittämätön selvitys eri menetelmien soveltuvuudesta tuotantoon nähden voi johtaa taloudellisiin tai työn sujuvuuteen vaikuttaviin ongelmiin. Viljelijän pitää osata arvioida omaa työkykyään ja terveydentilaansa tilan töihin. (Työterveyslaitos 2012.)

2.2 Budjettimenetelmä

Suunnittelun tavoitteena on arvioida tulo- ja menokehitystä sekä maksuvalmiutta, ja laskea tilalla harjoitettavien toimintojen kannattavuutta. Maatilan taloussuunnitelmia laaditaan merkittävien investointien yhteydessä ja tilanteissa, joissa hintasuhteet tai muut tekijät muuttuvat oleellisesti aikaisempaan verrattuna. (Hirvijoki, Knuutila & Heikinmaa 2003, 24–25.)

Valitulle kehittämissuunnalle laaditaan investointien rahoitussuunnitelma ja maksuvalmiuslaskelma, sekä selvitetään tuotannon kannattavuutta. Budjettimenetelmällä laskettava maksuvalmius ja siihen liittyvä rahoitussuunnittelu, ovat käytännön läheisiä tapoja suunnitella tilan kehittämistoimenpiteitä. (Hirvijoki ym. 2003, 25.)

2.3 Tunnusluvut

Maatalouden yrittäjätulo kuvaa sitä osaa maataloudesta syntyvistä tuotoista, joka jää korvaukseksi yrittäjän omalle työlle ja omalle pääomalle. Se lasketaan vähentämällä maataloudesta saatavista tuotoista maatalouteen kohdistuvat muuttuvat ja kiinteät kulut, poistot sekä velkojen korot. Käytännössä maatalouden yrittäjätulo saadaan tuloslaskelmasta laskemalla yhteen maatalouden nettotulos ja yrittäjän palkkavaatimus. (Elinkeinosuunnitelman laadintaohje 2011, 16.)

Maatalouden kannattavuuskerroin kuvaa sitä, kuinka hyvin yrittäjän omalle työlle asetettu palkkavaatimus sekä omalle pääomalle asetettu korkovaatimus saavutetaan. Maatalouden kannattavuuskerroin lasketaan jakamalla maatalouden yrittäjätulo maatalousyrittäjän palkkavaatimuksen ja maatalouden oman pääoman korkovaatimuksen summalla. (Elinkeinosuunnitelman laadintaohje 2011, 16.)

Maatalouden omavaraisuusaste kuvaa sitä, kuinka suuri osuus yritystoimintaan sitoutuneesta pääomasta on rahoitettu vieraalla pääomalla, ja kuinka suuri osuus sitoutuneesta pääomasta voidaan katsoa yrittäjän omaksi pääomaksi. Heikko omavaraisuusaste kertoo korkeasta velkaantuneisuudesta ja on riski yritystoiminnan jat-

kuvuuden kannalta. Maatalouden omavaraisuusaste lasketaan vuoden lopun tilanteen mukaiselle taseelle jakamalla maatalouden oma pääoma maatalouden omaisuuden arvolla. (Elinkeinosuunnitelman laadintaohje 2011, 16.)

2.4 Varovaisuusperiaate

Varovaisuusperiaatteen tavoitteena on varmistaa, ettei tilikauden tulosta esitetäisi liian suurena. Varoja ja tuottoja ei arvioida liian suuriksi eikä velkoja ja kuluja liian pieniksi.

3 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä menetelmät

3.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on tehdä elinkeinosuunnitelman mukainen kehittämissuunnitelma Kuusikon tilalle. Käytännössä tutkitaan eläinmäärän kaksinkertaistamisen ja konehankintojen vaikutusta maksuvalmiuteen ja kannattavuutta kuvaaviin tunnuslukuihin. Tarkasteltavia tunnuslukuja ovat maatalouden kannattavuuskerroin, -yrittäjätulo ja -omavaraisuusaste. Tarkoituksena on perehtyä tutkittavan tilan talouden hallintaan. Nykyiseen tuotantoon suunnitellaan muutamia konehankintoja ja navettainvestointia. Yrittäjän työkykyä nykyisellään ja tulevaisuudessa pohditaan myös. Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus.

3.2 Menetelmät

Laskelmat tehdään ProAgrian Likwi-ohjelmistolla. Ohjelma sisältää investointi- ja rahoitussuunnittelun sekä kannattavuuslaskennan. Tarpeen mukaan ohjelmistolla on mahdollista laatia useampia vaihtoehtoja ja tehdä niistä laskelmia kuvaamaan maatilán eri kehittämissvaihtoehtoja. (ProAgria. 2013b.) Likwi-ohjelmistosta saadaan myös maatilatalouden tuloverolain mukaan verotettava yritystoiminta elinkeinoverolain mukaan verotettava yritystoiminta ja yksityistalous (Hirvijoki ym. 2003).

Likwi-ohjelmiston lähtötiedoiksi annetaan tiedot tilán nykyisestä tuotannosta. Nämä tiedot saadaan pääosin verotuksen pääkirjasta. Kun tiedot nykyisestä tuotannosta on annettu, lisätään laskelmaan suunnitellut investoinnit. Likwissä suoritetaan budjettimenetelmän mukainen kokonaislaskelman laatiminen.

Tässä työssä halutaan perehtyä nykyiseen tuotantoon ja sen talouteen, sekä nykyisen toiminnan laajentamiseen. Työstä rajataan pois muut tuotantovaihtoehtot. Karja halutaan kasvattaa kokonaisuudessaan itse ja kasvinviljelytyöt tehdä mahdollisimman omatoimisesti.

4 Kuusikon tila

4.1 Tilan sijainti ja historia

Kuusikon tila sijaitsee Etelä-Karjalassa, Parikkalan kunnan Joukion kylässä. Parikkalan kuntakeskuksesta matkaa tilan talouskeskukseen kertyy noin kahdeksan kilometriä. Tila sijaitsee C1-tukialueella. Kuvasta 1 selviää tilan sijainti kartalla. Harmaa alue on Venäjä valtio.

Kuva 1. Tilan sijainti kartalla (Fonecta 2013)

Kuusikon tila on kantatila, josta on lohkottu 1966 Pitkäpelto-niminen tila. Kuusikko oli aiemmin nimeltään Ruunamäki, mutta lohkomisesta johtuen tila jouduttiin nimeämään uudelleen, sillä kantatilan omistajat ja siitä lohkotun tilan omistajat olisivat molemmat halunneet nimetä tilansa Ruunamäeksi.

Kuusikon tilan omistivat Arvi ja Impi Matikainen vuoteen 1980 asti, jolloin veljekset, Pentti ja Heikki Matikainen ostivat tilan vanhemmiltaan. He perustivat maatalousyhtymän. Kyseinen yhtymä toimi vuoteen 1987 asti. Yhtymä päätettiin purkaa, koska Heikki sairastui homepölykeuhkoon. Pentin ja Heikin maatalousyhtymän purkautuessa Kaija ja Pentti Matikainen jatkoivat tilan pitoa.

Kaija ja Pentti ovat kehittäneet tilaa määrätietoisesti eteenpäin. Heidän aloittaessaan tilalla oli 12 lypsylehmää, peltoa oli 22 hehtaaria, josta vuokramaata oli kahdeksan hehtaaria ja metsää oli 30 hehtaaria. Navettaa laajennettiin vuonna 1990, jolloin karjamäärä nousi 22 lehmään. Navettaa koneellistettiin 1994 jolloin hankittiin ruokintarobotti työtä helpottamaan ja lehmien keskituotosta nostamaan. Pihattonavetta rakennettiin vuosina 1998 - 1999.

Pihattoon siirtyminen vaikutti suuresti lypsylehmäkohtaiseen työnmenekkiin. Vaikka lehmien lukumäärä nousi 43 lypsylehmään, pysyi työmäärä kuitenkin lähes samana. Helpotusta toivat myös ruokintakioskit ja karkearehun jako pienkuormaajalla, sekä lypsyn siirtyminen parresta lypsyasemalle.

2000-luvun aikana tilan konekalustoa on päivitetty voimakkaasti. Peltoa on ostettu ja vuokrattu. Myös metsää on ostettu, mikäli sopivia kokonaisuuksia on ollut tarjolla. Vuonna 2008 tila muutettiin jälleen maatalousyhtymäksi, jolloin tämän opinnäytetyön tekijästä tuli tilan osakas.

4.2 Nykytilanteen kuvaus

Kuusikon tilan yritysmuoto on maatalousyhtymä, jonka osakkaina ovat Kaija, Kari ja Pentti Matikainen. Tilalla on meneillään vaiheittainen sukupolvenvaihdos. Kaija ja Pentti ovat aikoneet siirtyä eläkkeelle vuoden 2013 kevään aikana, jolloin sukupolvenvaihdos suoritetaan loppuun ja Karista tulee tilan isäntä.

Kuusikon tilalla on viljeltyä peltoa 150 hehtaaria, josta vuokrattua on 60 hehtaaria. Metsää tilalla on 62,5 hehtaaria. Lypsylehmiä on 43 ja nuorkarjaa ja vasikoita kaikkiaan 40. Tilan työt tehdään tällä hetkellä siten, että Kaija vastaa navetan toiminnasta Karin ja Pentin avustuksella. Kasvinviljelytyöt hoitaa Kari ja Pentti,

lukuun ottamatta kasvinsuojeluruiskutuksia, jotka on ostettu paikalliselta urakoitsijalta. Toukotöihin ja säilörehun korjuuseen on palkattu työntekijöitä tarpeen mukaan. Metsänhoitotyöt suoritetaan itse ensiharvennusten ja taimikoiden rai-vausten osalta. Toisen harvennuksen ja päätehakkuun puut on myyty pysty-kaupalla.

4.3 Nykyinen tuotanto

Karjan keskituotos on 11 000 kg E-luokan maitoa eli parhaan luokan maitoa. E-luokan maitoa on tuotettu 37 vuotta. Maito myydään Valiolle. Karja ruokitaan apilapitoisella nurmisäilörehulla, jota lehmille on vapaasti tarjolla. Riittävä kuidun saanti on varmistettu kuivaheinäruokinnalla. Väkirehua lehmät saavat ruokinta-kioskista ja nuorkarjalle ja vasikoille väkirehu on jaettu käsin kahdesti päivässä. Väkirehu sisältää ohrasta ja kaurasta koostuvan viljaseoksen, rypsirouhetta, täysrehua sekä kivennäisiä kunkin eläimen tuotoksen ja tarpeen mukaan. Vilja myydään keskusliikkeiden kautta sille toimijalle, jolta saadaan rahtikulujen jäl-keen paras hinta.

Kuusikon tilan omat pellot ovat lähes kaikki salaojitettuja. Vuokrapeltojen ojituk-sesta on pidetty huolta, sillä vuokrasopimukset velvoittavat niin tekemään. Toi-saalta jos pellon vesitalous ei ole kunnossa niin, pelto ei tuota kunnolla. Peltoja ei kannata ostaa tai vuokrata, mikäli perusasioita ei voi järkevästi hoitaa kun-toon. Peltojen happamuutta on pyritty pitämään kurissa kalkituksen avulla. Lan-noitus on toteutettu karjanlannan ja kemiallisten lannoitteiden avulla. Karjanlan-ta on pääasiallisesti levitetty keväisin ennen viljan kylvämistä mullokseen. Osa lietelannasta levitetään kesällä ensimmäisen säilörehun korjuun jälkeen nurmel-le. Karjanlannan ravinteet pyritään hyödyntämään mahdollisimman tarkasti. Ti-lalle on hankittu hetimultaava lietelannanlevitysvaunu (kuva 2). Kemiallisia lan-noitteita ja karjanlantaa käytetään ympäristötuen ehtoja noudattaen.

Kuva 2. Tilan hetimultaava lietevaunu. (Kuva: Riikka Ähkönen.)

Tilan pellot ovat lähes kivettömiä. Peltojen maalaji on hyvin vaihtelevaa, ja siten saman peruslohkon sisään mahtuu useita maalajeja. Tästä syystä lannoitus on haasteellista, sillä kasvit kasvavat eri maalajeilla eri tavalla; eloperäisille maille tarvitaan vähemmän lannoitetta kuin kivennäismaalajeilla. Tilalla yleisimmät maalajit ovat savi- ja turvemaita.

Suurin osa tilan pelloista sijaitsee lähellä talouskeskusta. Noin 100 hehtaarille pelloista kertyy matkaa alle kaksi kilometriä. Lopuille 50 hehtaarille matkaa kertyy kahdesta kymmeneen kilometriä. Peltolohkojen koko on haastava, sillä keskimääräinen lohkon koko on vain 2 hehtaaria. Tilan pelloilla tehokkaat koneet eivät pääse aivan oikeuksiinsa, sillä työsaavutus isolla lohkolla olisi suurempi kuin pienellä lohkolla.

4.4 Koneet ja rakennukset

Tilan konekanta on ajantasainen: lähes kaikki koneet ovat 2000-luvulta. Traktoreita tilalla on kolme kappaletta. Kaikki kasvinviljelytyöt, paitsi kasvinsuojeluruiskutukset, tehdään tilan omalla kalustolla. Koneita on jokaiseen käyttötarkoitukseen. Erityisesti lannanlevitystä ja säilörehunkorjuuta on viime vuosina kehitetty.

Säilörehunkorjuuseen on hankittu kaksi tarkkuussilppurilla varustettua rehuvaunua. Säilörehu säilötään laakasiiloihin. Lietelannan varastointiin tilalla on tilavuudeltaan 2400 kuutiometrin lietelantavarastot. Viljankorjuu tehostui uuden puimurihankinnan myötä vuonna 2007.

Tilan navettarakennus on laajennettu nykyiseen mittakaavaansa 1990-luvun loppupuolella. Laajennus on toteutettu siten, että vanhan navettaosan puolella ovat sairas- ja hoitokarsinat, vasikoiden karsinat, sekä parsipaikkoja hiehojen kiimantarkkailua ja ummessa olevia lehmiä varten. Lypsyasema on vanhan navetan puolella. Pihatossa on lehmienosasto makuuparsineen ja ruokintakioskeineen, sekä nuorkarjalle karsinoita seitsemän kappaletta. Nykyinen tuotantorakennus alkaa olla vanhanaikainen, sillä karkearehu ja väkirehu kannetaan käsin pihatosta vanhan navetan puolelle. Vanha navetta tuntuu sokkeloiselta ja paikoin ahtaalta.

Kuivaamorakennus on vanha ja kuivuri on tilavuudeltaan vain yhdeksän kuutiometriä, tämän takia kuivaamo on viljankorjuuta eniten hidastava tekijä. Viljan kuivausta on ostettu naapuritiloilta tarpeen mukaan. Kuivaamorakennuksen sisällä on 14 viljasiiloa, joiden tilavuus on yhteensä 240 kuutiometriä. Kuivaamon ulkopuolella on yksi jälkeempään rakennettu iso pyöreä viljasiilo, joka on tilavuudeltaan 250 kuutiometriä. Kuivaamossa tarvittava polttoaine tulee polttoainekatosesta, joka on rakennettu vuonna 2010. Polttoainekatos on rakennettu palo- ja ympäristöviranomaisten vaatimusten mukaisesti.

4.5 SWOT -analyysi

Nelikenttä- eli SWOT- analyysissä otetaan huomioon Kuusikon tilan sisäisiä sekä ulkopuolisia asioita. Sisäisiä huomioitavia asioita ovat vahvuudet ja heikkoudet. Tilan ulkopuolisista asioista käsitellään mahdollisuudet ja uhat. Lisäksi tulevaisuutta pohditaan erityisesti jatkajan näkökulmasta.

4.5.1 Vahvuudet

Yksi tilan vahvuuksista on se, että vierasta pääomaa tilalla on suhteellisen vähän. Vieraan pääoman määrä pysyy kohtuullisena myös sukupolvenvaihdoksen jälkeen. Vahvuuksiin voidaan myös laskea se, että luopujien työkokemus ja jatkajan ajantasainen koulutus yhdessä yritteliään ilmapiirin kanssa luovat hyvän perustan tilanpidolle. Tilalla on myös hyvät suhteet yhteistyökumppaneihin.

Peltojen sijainti, kunto ja ojitukset ovat hyvällä tasolla. Peltopinta-ala mahdollistaa jo nykyisellään monipuolisen viljelyn, ja jatkossa se ei ole rajoittavana tekijänä investoitaessa maidontuotantoon. Uusittu ja tehostettu konekanta luo hyvät edellytykset toiminnan kannattavalle jatkumiselle. Myös karjaan liittyy Kuusikon tilalla monia vahvuuksia. Tilalla tuotettu maito on jo 37 vuoden ajan ollut ensiluokkaista, keskituotos on korkea ja karja on terve.

4.5.2 Heikkoudet

Suurin heikkous on jatkajan työkokemuksen puute. Yhtenä heikkoutena on nykyinen navettarakennus, sillä se on vanhanaikainen ja paljon työtä vaativa. Pieni lohkokoko aiheuttaa kustannuksia. Karjan osalta heikkoutena voidaan nähdä lehmien lypsettävyys; lehmät ovat tuotokseltaan hyvin vaihtelevia. Yrittäjän sairastumista tai kuolemaa voidaan pitää sisäisenä uhkana.

4.5.3 Mahdollisuudet

Yhtenä mahdollisuutena tulevaisuudessa nähdään peltoalan lisääminen. Naapuritilojen lopettaessa tuotantoaan niiltä voisi mahdollisesti ostaa tai vuokrata peltoa. Tänä päivänä ja luultavasti myös tulevaisuudessa kotimaisen ruuan kysyntä on hyvällä tasolla. Tämä luo maitotilalliselle tulevaisuudenuskoa. Maidontuotantoa on tilalla myös mahdollisuus laajentaa. Lisäksi jalostustyötä on mahdollista tehostaa ja tätä kautta karjaa edelleen kehittää. Puhdas maidontuotanto antaa ja luo hyvät edellytykset tulevaisuutta ajatellen.

4.5.4 Uhat

Suurimpana uhkana on maataloustuotteiden kysynnän muuttuminen ja tuottajahintojen laskeminen. Tuotantopanosten hinnan nousu nähdään uhkana. EU:n tukipolitiikan muutokset ovat uhkana tuotannon jatkuvuudelle. Investointien rahoituksen vaikeutuminen on niin ikään pidettävä mielessä. Myös karjan terveyden uhkatekijät ja muut eläintaudit tulee pitää mielessä. Ilmastonmuutos on eräänlainen uhka, joka on hyvä muistaa tuotantoa laajennettaessa.

Taulukossa 1 on esitetty SWOT -analyysi nelikentän muodossa. Vahvuudet ja heikkoudet kuvaavat nykytilaa ja sisäisiä asioita. Mahdollisuudet ja uhat kuvaavat tulevaisuutta ja ulkoisia asioita. Vasemmalla ovat positiiviset ja oikealla negatiiviset asiat.

Taulukko 1. Kohdetilan nelikenttäanalyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vierasta pääomaa suhteellisen vähän • Luopujien kokemus • Jatkajan koulutus • Yritteliäisyys • Yhteistyökumppanit • Peltojen sijainti ja kunto • Peltopinta – ala • Tuotetun maidon ensiluokkaisuus • Karjan terveyden tila • Ajantasainen konekanta 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jatkajan työkokemuksen puute • Vanhanaikainen tuotantoraken- nus • Pieni peltolohkokoko • Lehmien lypsettävyys • Yrittäjän sairastuminen tai kuolema
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kotimaisen ruuan kysyntä • Lisämaan hankinta • Toiminnan laajentaminen • Puhdas maidontuotanto • Jalostustyön tehostaminen 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tukipolitiikan muutokset • Investointien tukeminen • Maataloustuotteiden kysynnän ja hinnan muutokset • Tuotanto panosten hinnan nousu • Utareterveys ja muut eläintaudit • Ilmastonmuutos

4.5.5 Nelikenttäanalyysin johtopäätökset

Vahvuuksien osalta tulee miettiä, kuinka niitä voisi edelleen kehittää. Heikkouksia pyritään poistamaan tai vähentämään. Mahdollisuuksia ja uhkien välttämistä voidaan myös pohtia.

Yhteistyökumppanit ovat tärkeä sidosryhmä. Tilan tulee toimia sillä tavoin, että yhteistyö sujuu myös tulevaisuudessa. Peltojen kunnosta tulee huolehtia, sillä hyvin hoidetut pellot ovat kuin mainos omasta toiminnasta. Karjan terveys on pidettävä hyvällä tasolla. Samoin maidon laatu on varmistettava. Konekanta on kohtalainen vielä kymmenen vuoden päästä, kun sitä huolletaan säännöllisesti ja oikein.

Jatkajan työkokemuksen puute korjautunee nopeasti. Maanviljelijän ammatti on hyvin käytännönläheinen ja opettavainen. Vanhanaikainen tuotantorakennus korjautuu ainoastaan peruskunnostuksella tai uuden navetan rakentamisella. Jatkaja pitää uuden navetan rakentamista mielekkäimpänä vaihtoehtona. Lypsylehmiä pyritään jalostamaan koko ajan, paremmin tuotantoon sopiviksi. Yrittäjän sairastumista voidaan välttää oikeanlaisilla suojarusteilla, kussakin niitä vaativassa työtehtävässä. Pieni lohkokoko on hyväksyttävä, mutta mahdollisuuksien mukaan lohkoja tulee yhdistellä ja peltoja muotoilla paremmin käyttöön sopiviksi.

Mahdollisuudet ovat kaikki melko todennäköisiä ja toteutettavissa. Uhkiin pitää varautua riittävällä suunnittelulla. Niitä ei voida poistaa, mutta erilaisia laskelmia niistä voidaan laatia, joissa voidaan tarkastella eri uhkatekijöiden vaikutusta tilan talouteen.

5 Yrittäjän työkyky

5.1 Työkyky nykyisin

Yrittäjän työkyvystä on pidetty huolta lomien ja harrastusten avulla. Kunnan tarjoamat lomat ovat olleet tarpeellisia. Nykyisellään tilan työt hoidetaan pääosin viljelijöiden voimin, työnteossa on vuoroteltu viljelijöiden kesken niin, että välillä yksi voi levätä. Ulkopuolista työvoimaa ei ole juurikaan palkattu. Työn rasittavuus alkaa näkyä tilan vanhemmassa polvessa. Jatkaja haluaa tehostaa tilan tuotantotapoja, kuitenkin kuormittamatta itseään liikaa.

Nykyisen navettarakennuksen työmenetelmistä osa on epäergonomisia ja raskaita. Eläinten ruokinta tapahtuu osittain käsin, ja raskaita taakkoja joudutaan kantamaan päivittäin. Myös lantaa joudutaan kolamaan ritiläpalkkien päältä käsin, mikä on raskas ja kuormittava työvaihe.

Nykyinen lypsyasema on rakennettu huomattavasti jatkajaa lyhyemmän ihmisen mukaisesti. Näin ollen jatkaja joutuu lypsyasemalla kurkottamaan ja kumartamaan aina lehmää käsitellessään. Tämän vuoksi työ on kuormittavaa ja heikentää yrittäjän työkykyä. Pitkäaikainen työskentely väärissä työasunnoissa kuluttaa kehoa enemmän, kuin työergonomialtaan oikeanlaiset työtilat. Navetan töitä helpottavat pienkuormain ja ruokintakioskit.

Tilan peltopinta-ala vaikuttaa kokonaistyömäärään ja yrittäjien jaksamiseen siten, että työmäärä alkaa olla suuri erityisesti tilan vanhimmille yrittäjille. Siksi on päädytty poistamaan töiden päällekkäisyyksiä esimerkiksi säilörehun korjuu ja kasvinsuojeluruiskutukset.

Tilan työn johtaminen ja organisointi on ajoittain epäselvää vanhemman ja nuoremman sukupolven näkemuseroista johtuen. Johtaminen ja organisointi vaikuttavat ajankäytön suunnitteluun, ja niiden epäselvyys voi sotkea sitä. Epäselvyydet aiheuttavat yrittäjille stressiä ja vaikuttavat työn mielekkyyteen.

5.2 Työkyky tulevaisuudessa

Työn tehostaminen ja yrittäjän työkyvyn yhdistäminen on haastava yhtälö. Tuotantotiloja automatisoitaessa työnkuva muuttuu. Investoitaessa maidontuotantoon täytyy yrittäjän harkita perusteellisesti minkälaisia laitteita ja välineitä navetassa tullaan käyttämään. Yrittäjän pitää pohtia, mikä vallitsevista työmenetelmistä on hänelle soveliaim, esimerkiksi automaatti- tai perinteinen lypsymenetelmä.

Laajentamisen yhteydessä tulee ottaa huomioon työmäärän muutos ja sen vaikutus terveyteen. Navetan laitteiden ja välineiden valinnassa tulee ottaa huomioon myös ergonomia. Työ, työmenetelmät ja -välineet tulee huomioida tilalla työskentelevien tarpeita vastaaviksi.

Nykyisin tilan töistä on vastannut kolme henkilöä. Tulevaisuudessa kaikki työt ovat yhden yrittäjän harteilla. Hyvällä suunnittelulla voidaan selkeyttää työtiloja ja niiden toimintaa. Yrittäjän tulee kuitenkin pohtia, miten työt hoidetaan ja kuinka paljon työvoimaa todella tarvitaan. Tässä tapauksessa on päädytty palkkaamaan yksi vakituinen työntekijä. Pitkällä tähtäimellä ajateltuna kaksi työntekijää voisi olla parempi vaihtoehto yrittäjän työkyvyn kannalta. Lomien järjestäminen helpottuisi, samoin työn johtaminen ja työntekijöiden työaikataulujen suunnittelu.

Ulkopuolista työvoimaa palkattaessa mielessä on pidettävä, kuinka kouluttaa uudet työntekijät. Kun työntekijät on koulutettu työhön hyvin, he vaikuttavat yrittäjän työkyvyn ylläpitämisen ja jaksamisen lisäksi tilan talouteen, hoitamalla osan tilan töistä. Hyvä työntekijöiden perehdyttäminen vaikuttaa myös työntekijöiden työn mielekkyyteen ja työkykyyn. Työntekijöiden ja yrittäjän työkyvystä huolehditaan myös erilaisten virkistävien tilaisuuksien avulla, esimerkiksi pitämällä elonkorjuujuhlat syksyisin.

Yrittäjän ja työntekijöiden välinen vuorovaikutus korostuu toimintaa kehitettäessä. Palautetta annetaan puolin ja toisin aina, kun sille nähdään tarvetta. Työergonomialtaan vääränlaisiin toimintatapoihin pyritään vaikuttamaan työterveyslaitoksen tilakäyntien avulla. Työntekijöille tarjotaan työterveyslaitoksen palveluita

säännöllisesti, kerran kahteen vuoteen tapahtuvalla työterveyden tarkastuksella, sekä niitä tarvittaessa.

Ajankäytön hallinta on yrityksen johtamisen kannalta ehdotonta. Oma ajankäyttö pitää suunnitella riittävän hyvin. Lisäksi täytyy ajatella työntekijöiden ja oman ajankäytön yhteensovittamista. Yritystoiminnan alkuvaiheessa ajankäytön hallinnan opetteluun voi mennä jonkin aikaa. Ajankäytön suunnittelu selkeytyy yrittäjänä toimittaessa. Hyvällä ajankäytön suunnittelulla ehkäistään yrittäjän väsymistä ja sitä, että työpäivän pituus pysyy järkevänä. Liiallinen valvominen ja pitkät työpäivät altistavat tapaturmille ja heikentävät työkykyä.

6 Tilan kehittämissuunnitelma

6.1 Toiminnan kehittämisen tavoitteet

Kuusikon tilan kehittämistä pohdittaessa suurimpana haittana voidaan pitää jatkajan kokemattomuutta. Maataloustyö on toisaalta hyvin opettavaista, joten voidaan olettaa tietojen ja taitojen kehittyvän, kun yrittäjänä on toimittu joitakin vuosia. Kehittämissuunnitelman tavoitteena on antaa näkökulmaa tilan kehittämiseen. Tavoitteena on pitää toiminta kannattavana myös tulevaisuudessa. Yrittäjän työmäärän täytyy pysyä kohtuullisena, joten lisätyövoiman palkkaamista pidetään hyvin todennäköisenä.

Tilasta halutaan kehittää nykyaikainen maatalousyritys, joka antaa yrittäjälle vuosittain noin 70 000 euron maatalouden yrittäjätulon, vuosittaisen työmäärän ollessa noin 5 000 tuntia. Tilan tuotantoprosesseja kehitetään jatkossa sellaisiksi, että yrittäjä ja yksi vakituinen työntekijä pystyvät hoitamaan lypsykarjanhoidon. Kasvinviljelytyöt hoidetaan yrittäjän ja kahden osa-aikaisen työntekijän voimin. Lisäksi eläinten hyvinvointia halutaan edistää.

6.2 Maatalouden tunnuslukujen tavoitearvot

Kannattavuuskertoimelle asetetaan tavoitteeksi 0,72. Kannattavuuskerroin halutaan saavuttaa viiden vuoden kuluessa toiminnan kannalta merkittävien investointien osalta. Maatalouden yrittäjätulon osalta pyritään täyttämään yrittäjän palkkavaatimus ja oman pääoman korkovaatimus. Omavaraisuusaste pyritään pitämään suunnittelukauden ajan korkeana. Oman pääoman osuus yrityksen varoista halutaan pysyvän yli 65 prosentin koko suunnittelukauden ajan.

6.3 Nykyinen tuotanto

Lypsylehmiä nykytilanteessa on keskimäärin 40 ja uudistamiseen tarvittavia hiehoja 20. Yksi lehmä tuottaa keskimäärin 11 000 kg maitoa meijeriin vuodes-

sa. Peltoa on käytössä 150 hehtaaria, joilla viljellään säilörehua ja kuivaheinää 49 hehtaarilla ja viljaa 101 hehtaarin alalla. Karjan ruokintaan tarvittava valkuaisrehu ostetaan kaupallisilta toimijoilta.

6.4 Kuvaus toiminnan kehittämisestä

Ensimmäiselle suunnitteluvuodelle (2013) suunniteltiin käytetyn traktorin hankintaa. Traktori hankitaan, koska navettainvestoinnin jälkeen kasvinviljelytyöt halutaan hoitaa tehokkaammin. Toiselle suunnitteluvuodelle (2014) suunniteltiin käytetyn kaivinkoneen hankintaa Iso-Britanniasta, sillä käytetyt koneet ovat siellä huomattavasti Suomen vastaavia koneita halvempia. Kaivinkoneen hankinta halutaan ajoittaa ennen navettainvestointia, koska tällöin koneen käyttöä ehditään harjoittelemaan ja lisäksi sitä tarvitaan navetan rakentamisen yhteydessä esimerkiksi maansiirto- ja kaivutöissä.

Vuonna 2015 aiotaan investoida maidontuotantoon rakentamalla uusi tuotantorakennus. Investoinnin toteutuksessa on huomioitu navetan täyttyminen, lehmi-en tuotoksen kehittyminen ja hiehojen ostaminen. Menoissa on otettu huomioon vuosittainen kymmenen prosenttiyksikön nousu. Menojen nousu on määritetty varovaisuusperiaatteella. Lietelanta aiotaan varastoida etälietesäiliöihin, jotka vuokrataan lähialueen tuotannon lopettaneilta viljelijöiltä. Koko suunnittelujakson pituus on kymmenen vuotta aikavälillä 2013 - 2022.

Konehankintojen yhteenlasketut kustannukset ovat 104 000 euroa. Konehankinnat aiotaan suorittaa tulorahoituksella. Navettainvestoinnin suuruus ilman avustuksia on 802 200 euroa. Investointiin on mahdollista saada avustusta 35 prosenttia, joka on suuruudeltaan 280 770 euroa. Näiden erotukseen (521 430 euroa) on mahdollista saada 75 prosenttia korkotukilainaa, jonka suuruus on noin 390 000 euroa. Jäljelle jäävä rahoituserä, jonka suuruus on noin 130 000 euroa hoidetaan pankkilainalla.

6.5 Toiminnan kehittämiseen liittyvien riskien arviointi

Yrittäjän sairastuminen tai kuolema on suurin riski. Toinen suuri yksittäinen riski on investoinnin käynnistysvaikeudet. Voi käydä niin, ettei tuotanto lähdekään pyörimään niin kuin sen pitäisi tai navettaa ei saada täytettyä suunnitelman mukaisesti. Tällöin tulot jäävät suunniteltua pienemmiksi.

Muita riskejä ovat tuote- ja panoshintojen tai korkotason sekä tukitason muutokset. Muutokset ovat todennäköisiä ja ne vaikuttavat joka tapauksessa tilan toimintaan. Eläintaudit vaarantavat myös tilan toimintaa. Eläintauteja voi tulla ostaeläinten, seminologin, eläinlääkärin tai jonkin muun navetassa vierailevan ihmisen mukana.

6.6 Riskeihin varautuminen

Yrittäjän sairastumista voidaan ehkäistä käyttämällä eri työtehtävissä tarvittavia suojaimia. Myös riittävä koulutus ennaltaehkäisee sairastumista. Työterveyslaitoksen tilakäynnit antavat näkökulmia eri työvaiheiden kuormittavuuteen. Lomat ja harrastukset auttavat yrittäjää rentoutumaan ja ylläpitämään työkykyä. Suunniteltaessa investointia, tulojen kertymistä ei pidä arvioida liian suureksi. Tuotannon käynnistyminen on aina haasteellista, onhan kyse uudesta asiasta. Sopeutuminen uuteen tilanteeseen vaatii aikaa.

Tuote- ja panoshintojen ja lainojen korkotasojen muutokset vaikuttavat tilan talouteen niin, että tuotteista saadun korvauksen pienentyessä tulot pienentyvät. Tuotantopanosten hintojen nousu vaikuttaa menoihin; kun panoshinnat nousevat, niin menotkin nousevat. Tukitason muutokset vaikuttavat niin ikään tilantalouteen. Lainojen korkotason muutos vaikuttaa esimerkiksi lainojen takaisinmaksuaikaan tai lyhennyserän suuruuteen, pidentäen maksuaikaa tai korottaen lyhennyserän summaa. Laskelmissa otetaan huomioon panoshintojen vuosittainen nousu, joka on noin kymmenen prosenttia.

Panoshintojen nousua on arvioitu varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Vuosittain tuotantopanosten hinnat ovat nousseet keskimäärin noin viiden prosenttiyksikön

verran. Keskiarvo on laskettu Tilastokeskuksen julkistuksista, Maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindekseistä vuosilta 2007 – 2012. (Tilastokeskus 2013.)

Eläintauteihin varaudutaan eläimiä ostettaessa ostamalla niitä vain terveistä karjoista, joissa ei ole todettu salmonellaa, virusripulia tai muuta helposti tarttuvia sairauksia. Navetassa vierailevien ihmisten osalta noudatetaan erityistä tarkkuutta, vierailijoille varataan kumisaappaat ja haalarit talon puolesta. Lisäksi navetta pidetään puhtaana päivittäin, sekä kerran vuoteen tapahtuvalla suursiivouksella.

7 Talouslaskelmien laadintaperusteet

Elinkeinosuunnitelmaan liitetään kyseistä maatilaa koskevat talouslaskelmat. Laskelmissa huomioidaan saman Y-tunnuksen puitteissa harjoitettu maatalous, metsätalous ja muu yritystoiminta. (Elinkeinosuunnitelman laadintaohje 2011, 3.)

7.1 Maksuvalmiuslaskelma

Maksuvalmius kuvaa sitä, kuinka hyvin yritystoiminnan kassatulot ja kassamenot vastaavat toisiaan (Elinkeinosuunnitelman laadintaohje 2011, 8). Maksuvalmiuslaskelman lähtötietoina käytetään tilan verokirjanpitoa ja metsäsuunnitelmaa, jotka kuvaavat nykytilannetta. Suunnittelukauden ensimmäisenä kahtena vuonna tehdään konehankintoja. Kolmantena vuonna investoidaan maidontuotantoon. Suunnittelukauden aikana tulojen ja menojen kehitystä on arvioitu vuosittaisella tasolla.

Maksuvalmiuden suunnittelu aloitettiin kirjaamalla nykyisen tuotannon verotiedot Likwi-ohjelmistoon. Seuraavaksi arvioitiin toiminnasta kertyvien tulojen ja menojen kehitystä suunnittelukaudella. Esimerkiksi eläinten tuotostason kehitystä on arvioitu.

Rahoituserät huomioitiin seuraavasti: ensimmäisenä suunnitteluvuonna sukupolvenvaihdokseen nostetaan lainaa kaikkiaan 250 000 euroa. Kolmantena suunnitteluvuonna navettainvestointiin lainaa nostetaan 520 000 euroa. Navettainvestointiin saadaan avustusta 280 770 euroa. Investoinnin suunnitteluun käytettiin maa- ja metsätalousministeriön asettamia hyväksytyjä yksikkökustannuksia (liite 1). Sukupolvenvaihdoksen sisältämä lainamäärä oli tiedossa jo entuudestaan.

Valmis maksuvalmiuslaskelma (liite 2) osoittaa muun muassa sen, että konehankinnat pystytään rahoittamaan tulorahoituksella. Tällöin kuitenkin joudutaan tinkimään yrittäjän palkkavaatimuksesta. Vuonna 2015 kassajäämä tulee las-

kelmien mukaan olemaan alijäämäinen noin 66 000 euroa. Tämä pystytään kuitenkin korjaamaan jo seuraavan vuoden kassaylijäämän johdosta, sillä kyseisenä vuotena kassaylijäämän määrä on suuri. Kaikkina muina suunnitteluvuosina, paitsi vuonna 2016 arvonlisäveroa joudutaan maksamaan, sillä menojen arvonlisäveron määrä ei ole yhtä suuri kuin tulojen arvonlisäveron määrä. Vuonna 2016 saadaan arvonlisäveron palautusta vuonna 2015 tehdyistä investoinneista.

7.2 Elinkeinosuunnitelman tunnuslukuja

Tunnusluvut määritettiin tulos- ja taselaskelman (liitteet 3 ja 4) perusteella. Tulos- ja taselaskelman avulla arvioitiin tilan kannattavuuden edellytyksiä. Määritettäviä tunnuslukuja olivat maatalouden kannattavuuskerroin, maatalouden yrittäjätulo ja maatalouden omavaraisuusaste. (Elinkeinosuunnitelman laadintaohje 2011,5.)

Maatalouden kannattavuuskerroin (liite 5) on suunnittelujakson ajan kohtuullisella tasolla lukuun ottamatta ensimmäistä vuotta, jolloin se on poikkeuksellisen korkea. Vuosina 2014 ja 2016 kannattavuuskerroin on matala. Keskimäärin kannattavuuskerroin on 0,89. Kannattavuuskerroin on realistinen verrattuna Suomen lypsykarjatilojen keskiarvoon vuonna 2012, joka oli 0,72. (MTT taloustohtori 2013.) Kannattavuuskertoimelle asetettu tavoite täyttyy vuonna 2019, neljä vuotta navettainvestoinnin tapahduttua.

Maatalouden yrittäjätulo (liite 5) on korkea suunnittelujakson ajan keskimäärin 129 000 euroa, paitsi vuosina 2014 ja 2016, jolloin se on suhteellisen matala muihin suunnittelukauden vuosiin verrattuna. Maatalouden yrittäjätulo on negatiivinen vuonna 2015. Tämä voidaan kuitenkin korjata seuraavien vuosien tuloksilla. Nettotuloksen (liite 3) ollessa negatiivinen, yrittäjä ei saa omalle työlleen asettamaansa palkkavaatimusta, eikä oman pääoman korkovaatimusta täytymään.

Maatalouden omavaraisuusaste (liite 5) on korkea koko suunnittelukauden ajan. Omavaraisuusaste on keskimäärin noin 75. Yritystoimintaan sitoutuneesta pääomasta 25 prosenttia on rahoitettu vieraalla pääomalla.

7.3 Palkkavaatimus ja oman pääoman korkovaatimus

Palkkavaatimus laskettiin kertomalla vuotuinen työmäärä työn tuntihinnalla, joka oli 14 euroa tuntia kohden. Vuosittainen palkkavaatimus on 71 400 euroa. Palkkavaatimus koostuu maatalouden ja metsätalouden töistä. Maatalouteen käytetään 5 000 tuntia ja metsätalouteen 100 tuntia vuosittain. Maatalouden osuus on 70 000 euroa ja metsätalouden osuus on 1 400 euroa. Oman pääoman korkovaatimuksen laskentakorkokantana käytettiin viittä prosenttia.

8 Pohdinta

Tutkimuksen tarkoituksena oli tehdä elinkeinosuunnitelman mukainen kehittämissuunnitelma Kuusikon tilalle. Työssä tarkasteltiin maksuvalmiutta karjan määrän kaksinkertaistuessa sekä konehankintojen yhteydessä. Tilaa analysoitiin myös nelikenttäanalyysin avulla, jossa tarkasteltiin tilan vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia. Kehittämissuunnitelma tehtiin jatkajan näkökulmasta katsottuna.

Maatalouteen investoidaan voimakkaasti tulevien vuosien aikana. Karjamäärä kaksinkertaistetaan. Peltoa ei näiden laskelmien mukaan hankita lisää, koska ei voida varmuudella olettaa joidenkin peltojen siirtyvän juuri kyseisen viljelijän haltuun. Yrittäjä työllistyy kokopäiväisesti tilalla ja lisäksi ulkopuolista työvoimaa palkataan, koska tilan työt halutaan hoitaa jatkossa tehokkaammin. Tehokas tuotanto vaatii hyvät koneet ja laitteet, miellyttävän työympäristön sekä tässä tapauksessa osaavan henkilökunnan hoitamaan tilan töitä.

Tilan toiminta tulee tehostumaan muutoinkin kuin navettainvestoinnin myötä. Tilan johtamiseen käytetään aikaa jatkossa enemmän kuin nykyisellään. Työvoiman palkkaaminen edellyttää tilan johdolta töiden suunnittelua etukäteen. Työntekijöitä voidaan rohkaista tekemään työt kunnolla, kun sovitaan palkan määräytyvän tilan taloudelliseen tulokseen perustuen. Asiapapereiden käsitteilylle jää aikaa enemmän johtuen työvoiman palkkaamisesta. Tilalla on myös laatukäsikirja, joka helpottaa työvoiman perehdyttämistä. Laatukäsikirja tulee päivittää aina, kun sille nähdään tarvetta.

Työn mielekkyys paranisi varmasti uuden, selkeän ja hyvin suunnitellun navetan ansiosta. Yrittäjän työkyvystä täytyy huolehtia harrastusten ja lomien avulla, sillä on hyvä olla muutakin ajateltavaa kuin pelkkä työ. Omat voimavarat pitää tietää ennen kuin suunnitellaan uutta tuotantorakennusta. Yrittäjän työkyky on henkisten ja fyysisten tekijöiden summaa. Hyvä fyysinen peruskunto edistää henkistä hyvinvointia. Oma stressinsietokyky on hyvä tuntee, ettei kuormita itseään liikaa. Yrittäjän on harkittava, kannattaako kaikki työt tehdä itse vai ulkoistaa ne

urakoitsijalle. Tulevaisuus tulee näyttämään sen, miten tilan työt jatkossa hoidetaan.

Elinkeinosuunnitelman mukainen kehittämissuunnitelma on tehty vuoden 2012 verotietoihin ja vuonna 2006 laadittuun metsäsuunnitelmaan perustuen. Lainojen suuruudet on laskettu, tai ne ovat olleet tiedossa jo aiemmin. Tilan maksuvalmius näyttäisi kestävän investoinnit hyvin, mikäli tukitasoihin tai tuote- ja panoshintasuhteisiin ei tule suurempia muutoksia. Tuotantopanosten hinnat nousevat jatkuvasti. Siksi tuottajahinnan tulisi nousta myös. Tukitaso tulee todennäköisesti muuttumaan suunnittelujakson aikana, mutta ei kuitenkaan merkittävästi. Toiminnan kannattavuuteen kaikkien tukien poistuminen vaikuttaisi siten, että toiminta ei olisi enää kannattavaa.

Tämä kehittämissuunnitelma on yksi vaihtoehto, jolla Kuusikon tilaa voidaan kehittää. Toisaalta ei ole olemassa yhtä ja oikeaa suuntaa tilan kehittämiseen. Aika näyttää, miten tilaa tullaan kehittämään. Kiinnostus maidontuotantoon on jatkajalla suuri. Investointeja, tulojen kertymistä ja menojen kehitystä on pohdittu vain Kuusikon tilaa koskien ja näin ollen tämä suunnitelma on käytettävissä ainoastaan Kuusikon tilan kehittämiseen. Valmista kehittämissuunnitelmaa tullaan käyttämään joiltain osin tilan kehittämiseen.

Lähteet

- Fonecta 2013. Tilan sijainti kartalla.
<http://www.fonecta.fi/kartat/?edsacid=a-kartat-12112012>. 4.4.2013.
- Hirvijoki, M., Knuutila, K. ja Heikinmaa S. 2003. Rahoitustukea saaneiden tilojen talous, suunnitelmien toteutuminen ja tulevaisuuden suunnitelmat.
<http://www.mtt.fi/mtts/pdf/mtts46.pdf>. 12.3.2013.
- Elinkeinosuunnitelman laadintaohje. 2011.
<http://lomake.mmm.fi/ShowFile;jsessionid=C14B6FEDB1400C1BB8C59D6224107DEF?ID=33801&LUOKKA=453&LANGUAGE=FI>. 28.3.2013.
- MTT taloustohtori. 2013. Kannattavuuskerroin tuotantosuunnittain.
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/aikasarja/Kannattavuuskerroin_tuotantosuunnittain. 8.4.2013.
- Pro Agria. 2013a. Maatilan kehittämissuunnitelma avaa uusia mahdollisuuksia.
<http://www.proagriaoulu.fi/fi/kehittamissuunnitelma/>. 20.2.2013.
- Pro Agria. 2013b. Elinkeino ja taloussuunnitelma likvi.
<http://www.proagriaoulu.fi/fi/likwit/>. 13.3.2013.
- Tilastokeskus. 2013. Julkistukset.
<http://www.stat.fi/til/ttohi/tie.html>. 3.4.2013.
- Työtehoseura. 2013. Työn suositeltavat enimmäismäärät maatalousyrittäjän hyvinvoinnin tukena
<http://www.tts.fi/index.php/tutkimus/projektihaku?projektitid=4>. 20.2.2013.
- Työterveyslaitos. 2012. Henkiset kuormitustekijät.
http://www.ttl.fi/fi/toimialat/maatalous/tyoolot_ja_terveys/henkiset_kuormitustekijat/Sivut/default.aspx. 20.2.2013.

Navettainvestoinnin kustannusarvio

Selite	€/m2	m2	Kustannus yht. €
Lypsykarja osasto	400	840	336000
Lypsy oasato	880	40	35200
Maitohuone	900	32	28800
Nuorkarjaosasto > 8kk	370	200	74000
Nuorkarjaosasto < 8kk	370	120	44400
Rehun käsittelytila	380	100	38000
Yhteistoiminnot	1020	30	30600
	€/lehmä/nuori nauta	määrä, kpl	
Pihaton laitteet lehmä	2000	80	160000
Pihaton laitteet nuori nauta	690	80	55200
kustannukset yhteensä € :			802200

(Maa- ja metsätalousministeriön asetus rakentamisinvestointien hyväksyttävistä yksikkökustannuksista 354/2011)

Maksuvalmiuslaskelma

Käytetty valtuuta euro	Maksuvalmiuslaskelma (laaja tuloste) 2013 - 2022										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Käytetty valtuuta euro	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Maatalouden tulot	424 767	428 630	449 347	534 462	562 908	563 737	576 009	585 837	593 057	596 666	
Maatalouden menot	207 518	238 046	273 206	275 521	293 050	312 334	333 549	356 879	382 545	410 779	
MAATALOUDEN TULOT - MENOT	217 249	190 584	176 141	258 941	269 858	251 403	241 460	228 958	210 512	185 887	
Metsätalouden tulot	7 579	7 579	7 579	7 579	7 579	7 579	7 579	7 579	7 579	7 579	
Metsätalouden menot	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	
Muun yritysvoiminnan tulot											
Muun yritysvoiminnan menot											
YRITYSVOIMINNAN TULOT - MENOT	221 328	194 663	180 220	263 020	263 937	255 482	245 539	233 037	214 591	189 966	
Yritysvoiminnan koko- ja rahoitusliiot	6 260	12 089	18 621	24 517	22 967	21 409	19 751	18 019	16 210	14 321	
Yritysvoiminnan koko- ja rahoitusmenot	13 864	12 629	-6 060	29 943	39 875	42 714	44 716	46 125	44 039	39 761	
YRITYSVOIMINNAN TULORAHOITUS	201 224	169 965	167 659	209 580	202 066	191 359	181 072	168 893	154 342	135 884	
Yritysvoiminnan lainojen lyhennykset	5 664	11 819	25 485	39 806	41 326	42 914	44 572	46 303	49 112	50 002	
YRITYSVOIMINNAN KASSAJÄÄMÄ	195 530	158 146	142 174	169 755	160 740	148 446	136 501	122 590	106 230	85 883	
Yritysvoiminnan tulot											
Yritysvoiminnan osuus veroista											
Yritysvoiminnan lainojen korot											
Yritysvoiminnan lainojen lyhennykset											
Yritysvoiminnan muut menot	20 000	20 600	21 218	21 855	22 510	23 185	23 981	24 597	25 335	26 095	
KOKO TALOUDEN KASSAJÄÄMÄ	175 530	137 546	120 956	147 900	138 230	125 261	112 620	97 993	80 895	59 788	
Maatalouden investoinnit	64 000	40 000	802 200								
Metsätalouden investoinnit											
Muun yritysvoiminnan investoinnit											
Yritysvoiminnan investoinnit											
Käyttöpääoman (ei luotovarj) muutos	292 838										
Talitehoksen nostot/otko											
Aloitus- ja investointivastuusten nostot			280 770								
Lainojen nostot	260 000	71 783	520 000	94 550	98 499	100 869	103 238	105 607	107 187	107 977	
Myyntien arvovälisäverit	71 207	64 297	75 977	62 088	65 820	69 925	74 442	79 409	84 873	90 883	
Ostojen arvovälisäverit	62 731	64 297	254 492	179 515							
Alv-palautus/tub											
Alv-lyhytmeno	77 168	8 478	7 486	358 877	32 462	32 679	30 943	28 796	26 169	22 314	
YLIJÄÄLLÄÄMÄ	228 242	324 797	259 322	617 199	755 645	879 171	989 643	1 085 038	1 162 048	1 216 615	
KASSAVARAAT 31.12.	261 906	250 086	744 602	704 796	663 471	620 557	575 985	529 692	481 570	431 569	
LAINAT 31.12.											

Likwi
Kaikki ulkoyskäsitte yhteensä

Maksuvalmiuslaskelma (laaja tuloste) 2013 - 2022

02.04.2013
Myy Maskahan, suunnitellut investoinnit

Maatalouden tuloslaskelma

Maatalouden tuloslaskelma 2013 - 2022										
Likvi										
Myy Mattikainen, suunnittanut investoinn										
Käytetty valuutta euro	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kotieläinruuhtammon tuotot	216 298	218 668	258 235	335 624	352 077	361 950	371 822	381 694	388 276	391 567
Kasvinruuhtammon tuotot	73 482	73 482	51 390	51 390	51 390	51 390	51 390	51 390	51 390	51 390
Muu myyntituotto										
Tuotot	135 017	136 480	139 722	147 448	149 441	150 397	151 797	152 753	153 391	153 709
Likveeraus	424 767	428 630	449 347	534 462	552 908	563 737	575 009	585 837	593 057	596 666
Tuotevarastojen ja esilainpääoman muutos			280 770							
Jaksotettu aiotus- ja investointitavustus										
Muu tuotto										
Kokonaistuotto	424 767	428 630	730 117	534 462	552 908	563 737	575 009	585 837	593 057	596 666
Tarvikkeet	132 687	134 607	154 756	171 559	178 733	186 625	195 309	204 858	215 361	226 917
-Ostotarvikkeiden muutos										
Eläinten ostot		24 000	24 000							
Eläinten palvelut	11 254	11 254	12 379	13 617	14 979	16 477	18 125	19 937	21 931	24 124
Henkilöstökulut										
Korvaukset										
Yht. palkkaaminen	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000	70 000
Vuokrat	17 600	19 360	21 296	23 426	25 768	28 345	31 179	34 297	37 727	41 500
Vakuutukset	13 331	13 331	18 309	20 207	22 187	24 365	26 761	29 396	32 295	35 484
Kunnossapito	25 246	27 354	33 512	36 863	40 549	44 604	49 065	53 970	59 368	65 305
Muut maatalouden menot	7 400	8 140	8 954	9 849	10 634	11 918	13 110	14 421	15 863	17 449
Käyttökate	147 249	120 584	386 911	188 941	189 858	181 403	171 460	158 958	140 512	115 887
Rakennusten poisjät	27 716	24 944	81 150	73 035	65 731	59 158	53 243	47 918	43 126	38 814
Konepoistot	129 544	107 158	134 169	100 626	75 469	56 603	42 451	31 839	23 879	17 909
Muut poisjät	21 000	17 850	15 173	12 897	10 962	9 318	7 920	6 732	5 722	4 864
Likvetulos	-31 011	-29 368	156 419	2 383	37 696	56 323	67 846	72 469	67 785	54 300
Korko- ja rahoitustuotot										
Korko- ja rahoituskulut	6 250	12 069	18 621	24 517	22 997	21 409	19 751	18 019	16 210	14 321
Nettotulos	-37 261	-41 438	137 798	-22 136	14 699	34 915	48 096	54 460	51 674	39 979
Oman pääoman korkoaattimus	65 387	65 694	71 570	77 220	77 892	79 514	81 791	84 435	87 147	89 618
Yrittäjän voitto	-102 648	-107 122	66 228	-99 354	-63 193	-44 600	-33 695	-29 985	-36 572	-49 639

Maatalouden taselaskelma

Liikwi		Taselaskelma 2013 - 2022										
Maatalous		Myy Markkinen, suunnitellut investoinnit										
Käytetty valuutta euro		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
TASE, VASTAANVA 31.12.												
Maanomaisuus		234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000
Saajajet ja muut perusparannukset		140 000	119 000	101 150	85 978	73 081	62 119	52 801	44 881	38 149	32 426	27 562
Rakennukset		277 159	249 443	224 499	730 349	657 314	591 583	532 426	479 182	431 264	388 138	349 324
Koneet		454 176	388 632	321 478	402 505	301 876	226 413	169 804	127 356	95 516	71 637	53 728
Maitokilnits		20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset												0
Muut pysyvät vastaavat												0
Kohdeleimat		51 280	51 280	66 480	96 300	100 280	100 280	100 280	100 280	100 280	100 280	100 280
Rehut												0
Muut aineet ja tarvikkeet												0
Tuotteet												0
Maksut ennakkomaksut			310 438	310 438	310 438	310 438	310 438	310 438	310 438	310 438	310 438	310 438
Muu vaihto-omaisuus												0
Myyntisaamiset					179 467							0
Muut lyhytaikaiset saamiset		131 074	204 435	298 135	228 805	584 865	720 505	841 227	948 893	1 041 481	1 115 683	1 167 442
Rahat ja rahoitusvälineet		1 307 689	1 577 228	1 576 178	2 287 842	2 281 854	2 266 339	2 260 976	2 265 030	2 271 128	2 272 602	2 262 774
Yhteensä		1 307 689	1 307 799	1 319 558	1 543 241	1 545 548	1 570 141	1 610 428	1 661 201	1 716 200	1 769 671	1 815 065
TASE, VASTATTAVAA 31.12.												
Oma pääoma yhteensä		1 307 689	1 307 799	1 319 558	1 543 241	1 545 548	1 570 141	1 610 428	1 661 201	1 716 200	1 769 671	1 815 065
Vaihto- ja korkokilnats (p/kaak. os.)					365 827	349 506	332 453	315 281	297 724	279 834	261 584	242 968
Muut lainat (p/kaak. os.)			232 486	220 068	321 370	296 565	270 504	243 124	214 358	184 136	152 384	119 024
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä			232 486	220 068	687 196	645 871	602 957	558 385	512 082	463 970	413 968	361 992
Vaihto- ja korkokilnats (lyhytaik. os.)					16 195	16 521	16 853	17 192	17 537	17 890	18 249	18 616
Muut lainat (lyhytaik. os.)			11 819	12 418	23 610	24 805	26 061	27 380	28 766	30 222	31 752	33 360
Muut lyhytaikaiset velat			25 124	24 134	17 600	49 110	49 327	47 591	45 444	42 847	38 962	33 741
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä			36 943	36 552	57 405	90 436	92 241	92 163	91 747	90 959	88 964	85 717
Vieras pääoma yhteensä			269 430	256 620	744 602	736 306	695 198	650 548	603 829	554 929	502 932	447 709
Yhteensä		1 307 689	1 577 228	1 576 178	2 287 842	2 281 854	2 266 339	2 260 976	2 265 030	2 271 128	2 272 602	2 262 774

Elinkeinosuunnitelman tunnuslukuja

Käytetty valuutta euro	Elinkeinosuunnitelman tunnuslukuja 1 2013 - 2022										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
Maatalouden yritysajalo	343 177	28 562	207 798	47 865	84 699	104 915	118 096	124 450	121 574	109 979	
Metsätalouden yritysajalo	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	
Yritysajalo yhteensä	347 256	32 641	211 877	51 944	88 778	108 994	122 175	128 529	125 653	114 058	
Maatalouden yritysajalo ilman avustuksia	343 177	28 562	-72 972	47 865	84 699	104 915	118 096	124 450	121 574	109 979	
Metsätalouden yritysajalo ilman avustuksia	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	4 079	
Yritysajalot ja yksityistalouden tulot yhteensä	347 256	32 641	-68 893	51 944	88 778	108 994	122 175	128 529	125 653	114 058	
Maatalouden yritysajalun osuus % tuloista	99	88	100	92	95	96	97	97	97	96	
Maatalouden kannattavuuskerron	2.53	0.21	1.47	0.33	0.57	0.70	0.78	0.81	0.77	0.69	
Maatalouden omavaraisuusaste	83	84	67	68	69	71	73	76	78	80	

Mtv Mallikainen, suunnitelut investoinn

02.04.2013